

Opis źródła:

Jest to list Eugeniusza Sabaudzkiego, stojącego na czele wojsk Świętej Ligi, które pod koniec XVII w. odniosły szereg sukcesów w walce z Imperium Osmańskim. W liście z 27 września 1697 r. informuje on generała kawalerii Jeana Louisa de Rabutina o szykowanym ataku na Segedyn, który stanie się „bramą”, dzięki której uda mu się podbić znaczną część Półwyspu Bałkańskiego znajdującego się pod władzą Osmanów.

Miejsce wydania:

Savoyen-Carignan, Eugen von, *Militärische Korrespondenz des Prinzen Eugen von Savoyen. I, 1694 – 1702*, [ed. F. Heller], Wien, Carl Gerol, 1848, 173-174.

Miejsce przechowywania oryginału źródła.

Österreichisches Staatsarchiv, sygn. AT-OeStA/FHKA SUS Auto 66a

Tekst źródła:**Do Generała Kawalerii Hrabiego von Rabutin**

Obóz wojskowy między Senta a Klein-Canisa, 27 września 1697 r.

Wysoko urodzony i szlachetny Hrabio! W.P. już ustnie przypomniałem, że teraz ponownie, z tymi czterema regimentami kawalerii, należycie wycofać się marszem do Siedmiogrodu, aby jutro, tj. 28-go tego miesiąca, rozpocząć marsz, zabierając ze sobą również dwa równorzędne regimenty kawalerii, Paca i Klökhlsperga. Również, w tym samym celu, należycie rozkazuje, abyście przekazali je pod dowództwo generała wachmistrza hrabiego Palffy'ego, abyście nie tylko odpowiednio powiadomili go, ale także przekazali to pismo wspomnianemu generałowi wachmistrzowi.

Również, gdy W.P. podczas marszu do Segedin będą już w drodze, to zechcielibyście z tych dwóch regimentów wyznaczyć oficera do przekazania informacji hrabiemu Palffy'emu, aby ten w stosownym czasie zjawił się, jak W.P. go oczekujecie, z odpowiednimi do tego uzgodnieniami, zgodnymi z W.P. rozkazami. Dalsze rozmieszczenie pozostaje bez znaczących zmian, z wyjątkiem tego, że wy również będziecie musieli nadzorować marsz, zwłaszcza w odniesieniu do rebelianckich ognisk, które nie zostały jeszcze w pełni zduszone. Przekazuję to W.P., dobrze znając waszą zręczność i umiejętność, i to zostanie wykonane z należytym szacunkiem dla Naszego najłaskawszego Pana, a wyplenienie tego niebezpieczeństwa nastąpi w najbliższym czasie.

Z komisarzami w sprawach gospodarczych kontaktuję się – i inne rzeczy już zostały zorganizowane, proszę, abyście pozostali tylko w tym zakresie zarówno pod względem trasy marszu, jak i w innych pilnych kwestiach. Pozostaję, czekając na Wasze raporty według uznania w odpowiednim czasie, z należnym szacunkiem i moimi nieustannymi obowiązkami służbowymi itd. itd.

tłum. Z j. niemieckiego T. J. Lis

Słowniczek pojęć:

Hrabia von Rabutin - Jean-Louis de Bussy-Rabutin (1642-1716), urodzony we Francji arystokrata, który robił karierę w austriackiej armii. Aktywnie uczestniczył w V wojnie austriacko-tureckiej walnie przyczyniając się do sukcesów wojsk Habsburskich nad Imperium Osmańskim. Kilukrotnie służył pod Eugeniuszem Sabaudzkim, będąc jednym z jego najwierniejszych współpracowników.¹

Hrabia Palffy - János Pálffy (1664 –1751), węgierski arystokrata, wojskowy. Od 1704 do 1732 r. chorwacki ban. Brał udział w walkach przeciwko Imperium Osmańskiemu jak również tłumił powstanie Rakoczego za co w 1709 r. otrzymał najwyższy tytuł wojskowy w armii austriackiej Feldmarszałka.²

Segedyn – miasto na Węgrzech.

W. P. - Wielmożny Pan

Pytania do źródła:

Pytania dla uczniów szkoły podstawowej i średniej:

1.Jaki związek z działaniami militarnymi Eugeniusza Sabaudzkiego w Sławonii miało zwycięstwo Jana Sobieskiego w 1683 r.?

J2.aki był powód wojny turecko-austriackiej z przełomu XVII i XVIII wieku?

Pytania dla uczniów szkoły średniej (poziom rozszerzony):

1.Jakie były konsekwencje społeczne dla Półwyspu Bałkańskiego wynikające z działań prowadzonych przez Eugeniusza Sabaudzkiego?

---

¹ <https://www.bioplex.ios-regensburg.de/BioLexViewview.php?ID=1565>

² D. Pavlicević, *Historia Chorwacji*, Poznań 2004, s. 569.

2. Jakim wydarzeniem kończyła się wojna Świętej Ligi z Imperium Osmańskim?

3. Zastanów się na podstawie tekstu źródłowego jaką rolę odgrywali najbliżsi współpracownicy Eugeniusza Sabaudzkiego?

Wskazówki:

Imperium Osmańskie nie było przygotowane na ofensywę austriacką, dlatego z taką łatwością wojska Eugeniusza Sabaudzkiego radziły sobie z przeciwnikiem. Jednocześnie sukcesy, które odniósł nie zostały w pełni wykorzystane przez Habsburgów, gdyż po pokoju w Karłowicach w 1699 r. Święta Liga nie zdecydowała się na dalsze prowadzenie wojny z Imperium Osmańskim lecz zgodziła się za cenę ustępstw terytorialnych do pokoju. Jednocześnie wydarzenia z przełomu XVII i XVIII w. miały ogromne znaczenie dla mieszkańców Półwyspu Bałkańskiego, gdyż oprócz nabytków terytorialnych (m.in. Sławonii) wraz z odwołaniem wojsk Eugeniusza Sabaudzkiego, w obawie przed zemstą ze strony muzułmanów wielu chrześcijan opuściło zamieszkiwane dotąd tereny i przeniosło się w granice monarchii austriackiej (tereny dzisiejszej Wojwodiny). Dobrym tego przykładem jest Kosowo, gdzie na miejsce uciekających chrześcijan przybyli muzułmańscy Arnauci (Albańczycy), którzy zdominowali demograficznie ten teren.

Literatura pomocnicza:

Felczak W., Wasilewski T., *Historia Jugosławii*, Warszawa-Wrocław 1985.

Wereszycki H., *Historia Austrii*, Warszawa-Wrocław 1972.

Morawski W., Szawłowska S., *Wojny rosyjsko-tureckie od XVII do XX wieku*, Warszawa 2006.

Oppenheimer W., *Eugeniusz książę Sabaudzki*, Warszawa 1997.

Najważniejsze cezury:

V wojna turecko-austriacka miała miejsce w latach 1683-1699, kiedy to zjednoczone wojska kilku państw zachodnich występujące pod wspólną nazwą Ligi Świętej prowadziły wojnę z Imperium Osmańskim. Konflikt zakończył się podpisaniem Traktatu w Karłowicach.

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord: Tomasz Jacek Lis